

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Amstelodami, 1672

Desertum Sendae, Olim Sinedi Appellatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7830

DESERTUM SENDÆ,
OLIM SINEDI APPELLATUM.
MEMORIÆ. SACRUM

DESERTOS. SINEDI. TRACTUS. HUMILESQUE. MYRICAS
QUI. PERAGRAS. TUTUM. CARPE. VIATOR. ITER
NON. HIC. INSIDIAS. NON. MILITIS. ARMA. TIMEBIS
QUÆ. SECURA. QUIES. ARCET. ET. ALMA. THEMIS
APTA. QUIDEM. PECORI. DEEST. ET. PASTORIBUS. UMBRA
RARAQUE. POPULEAS. VENTILAT. AURA. COMAS
ATTAMEN. HIC. APIBUS. DULCEM. GREGIBUSQUE. MINISTRAT
UNDA. FREQUENS. POTUM. PABULA. GRATA. SOLUM
ET. CAPUT. AMISII. MEDIIS. HINC. EXIT. ARENIS
ILLINC. UBERIBUS. LUPPIA. SURGIT. AQUIS
NUNC. ETIAM. VIDEN? UT. CELEBRET. LOCA. VASTA. COLONUS
SOLLICITARE. RUDEM. VOMERE. DOCTUS. HUMUM
OMNIA. SIC. VINCIT. LABOR. IMPROBUS. OMNIA. CONTRA
AGRICOLIS. PESSUM. SEGNIBUS. IRE. SOLENT

FERDINANDUS. DEI. ET
APOSTOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCO-
PUS. PADERBORNENSIS. COADJUTOR
MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS
COMES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
RO. DE. FURSTENBERG

IN. DESERTUM. SENDÆ. OLIM. SINEDI. APPEL-
LATUM. NOVIS. COLONIS. CUM. PUBLI-
CO. COMMODO. DEDUCTIS
M. H. P

Gg

NO-

N O T Æ.

I. **D**ESERTOS SINEDI TRACTUS.] Hos nonnulli cum *Wintfelt* & *Sintfelt* malè confundunt, quandoquidem *Senda* desertum vastumque ericetum est, quod sub radicibus montis *Teutoburgiensi* longo porrectum spacio, per ditionem Paderbornensem, Lippiensem, Ravenbergensem & Ritbergensem, usque in diœcesin Monasteriensem & Osnabrugensem excurrit, variis annibus piscosis, ac præcipuè Amisæ Luppiaque fontibus irriguum. *Wintfelt* contra, planities in ipso saltu *Teutoburgiensi* eminet, & *Sendam* despicit. Locus, ut diximus, haud procul Hornâ, Lippiensis ditionis oppido, inclutus Romanâ clade, & victoriæ cognomine insignis. Quod & Lipsius in notis ad lib. I. Annal. Tacit. num. 174. Philippus Cluverius, & alii complures agnoscunt, ut certa id nobis perpetuaque majorum fides tradidit. *Sintfelt* autem ager est frumentarius diœcesis Paderbornensis, inter Burenâ oppidum & Cœnobium Dalheim longè latèque inter Wunnenbergam oppidum & arcem Wevelsburgum extentus, magnamque partem Baronatûs Burani, dynastiæ Wevelsburgensis, & totam præfecturam Wunnenbergensem complexus, ad Eresburgum, seu montem Martis, ut nunc vocamus, planis atque amplis sese fundis explicat, frumentorum quidem copiâ abundans, sed aquæ perennis pauperrimus. Cæterum uti proximè *Sendam* clades Variana contigit, ita in ipsa *Senda* An. 1640. 16. Octobris, insigni Suecorum strage, Slangius eorum ductor, ab Hatzveldio Cæsariani exercitûs duce prope Luppia fontes est cæsus. Et An. 1353. cùm Dux Lancastriæ susceptâ contra Christiani nominis hostes expeditione, copias suas ex Anglia per Westphaliâ ducturus in Borussiam, quadringentos egregios milites è suis, multo cum auro præmisisset, Joannes de *Datberg* / Hunoldus de *Plettenberg* / & Comes de *Reiberg* / præpostero ejus sæculi more, quando latrocinia nullam habebant infamiam, nobiles publicarum

via-

viarum prædones, unà cum suis commilitonibus, eodem in loco, Anglos hostiliter adorti profligarunt, ceperunt, dispoliaverunt. Ex Henrico de Hervordia Cleinsorgits in ms. histor. Ecclesiast. Westphaliæ, & Joannes de Berfwordt in ms. Alphabeto Nobilit. Westphaliæ. *Sendam* verò antiqua Imperatorum ac Regum Germaniæ diplomata, Caroli M. *Sinedi*, Ottonis III. *Sinede*, S. Henrici, *Sinidi*, *Sinedi*, & *Seneto*; literæ autem Bernardi Episcopi Paderb. de decima Hardehusanis An. 1153. data pro prædio Kiveninchusen, *Sinethe*; aliæque literæ *Synatha*, appellant. Libet ipsa diplomata Cæsarum in medium afferre, ut antiquum hujus deserti nomen, situs, & Paderbornensis in eo **F O R E S T I** jus, quo tamen maximam partem nunc fruuntur Lippienses Comites, Ecclesiæ Paderbornensis beneficiarii, illustretur.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. **O**TTO superna favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si locum divino cultui mancipatum igneque subitaneo cum ornatu & corroboracionum paginis concrematum restaurare. ornare & iterum sublimare videbimur. Scimus & certi sumus id non solum laude humana prædicandum. verum etiam divina mercede remunerandum. Cunctis igitur Ecclesiæ Dei fidelibus nostrisque astantibus & succedentibus compertum fore volumus. quod de incendio Paterbrunnensis Ecclesiæ nimium condolentes. præcepta antecessorum nostrorum & ea quæ nos ibidem obtulimus memorata sedi hac præceptali pagina renovamus iterumque confirmamus. de quibus unum est de Episcopatus statu. dehinc de tuitione atque mundiburdio ejusdem Ecclesiæ. & de omni proprietate ad eandem Ecclesiæ pertinenti. & de electione Episcoporum inter clericos ejusdem Ecclesiæ. & de ejus hominibus tam liberis quam & servis nulla judiciaria persona constringendis nisi coram Advocato quem ipse Episcopus elegerit. Insuper renovamus & confirmamus jam habita sedi Comitatus super pagos Paterga. Aga. Treveresga. Auga. Soretfelt dictos. pro decimis novæ Corbeie ad monasterium pertinentibus. & de proprietate clericorum si quis sine herede illorum obierit eidem Ecclesiæ concessa. & de tribus mansis in Tuissburg & in Trutmannia. & de Foresto quod incipit de Dellina flumine & tendit per Ardennam & **SIN**EDe usque in viam quæ ducit ad

Heristam. Hec igitur omnia qua supra scripta habentur & qua illa die tenere & possidere videbatur. quando combusta fuit. saepe nominata sedi Paterbrunnensi in jus proprietarium donamus. & firmissima traditione restauramus. Ea scilicet serie ut Dominus Retharius memorata sedis venerabilis Antistes omnesque sui successores universa qua ad Episcopum aliqua legali datione pertinent securiter obtineant. nostra omniumque nostrorum successorum & omnium mortalium contradictione remota. & ut hac renovatio & confirmatio stabilior cunctis permaneat temporibus. hanc paginam manu propria corroboremus & sigilli nostri impressione insigniri precepimus.

Signum Domni

OTTONIS Caesaris invictissimi.

Heribertus Cancellarius vice Willigisi Archiepiscopi recognovit.

Data Kal. Jan. Anno Dominice Incarnationis MI. Indict. XIII. Anno tertii Ottonis regnantis XVI. Imperii VI. Actum Romae feliciter. Amen.

IN nomine sancte & individuae Trinitatis. HEINRICUS divina favente clementia Rex. Notum sit omnibus fidelibus nostris presentibus scilicet & futuris. qualiter Nos incendio Paderbrunnensis Ecclesiae miserabili condolentes. petitionique nostri fidelis Retharii venerabilis Episcopi. qui eidem sedi modo praesse videtur. ut oportuit annuentes. in subplementum jam dictae Ecclesiae in jus concedimus. & per hoc regale preceptum corroboremus FORESTUM. quod incipit de Luthera flumine. & tendit per Osuig & SINIDI usque in viam qua ducit ad Horihusam. & de hominibus praedicti Episcopi tam liberis quam & servis nulla judiciaria potestate constringendis. nisi coram Advocato quem ipse Episcopus elegerit. nostra omniumque nostrorum successorum & omnium mortalium contradictione remota. & ut hac confirmatio stabilior cunctis permaneat temporibus. hanc paginam manu propria corroboremus & sigilli nostri impressione insigniri precepimus.

Signum Domni HEINRICI

Regis invictissimi.

Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicapellani recognovit.

Data XVII. Kal. Octob. Anno Dominice Incarn. MII. Indict. I. Anno vero Domni Heinrichi Reg. I. Actum BOCHBARDON.

IN nomine sancte & individuae Trinitatis. HEINRICUS superna favente clementia Rex. Si locum divino cultui mancipatum igneque

que subitaneo cum ornatu & corroborationum paginis concrematum. restaurare. ornare. & iterum sublimare videbimur. scimus & certissimus. id non solum laude humana predicandum verum etiam divina mercede remunerandum. Cunctis igitur ecclesie Dei fidelibus nostrisque astantibus & succedentibus. compertum fore volumus. quod de incendio Paterbrunnensis ecclesie nimium condolentes. precepta antecessorum nostrorum & oblationes fidelium. memorate sedi hac preceptali pagina renovamus. iterumque confirmamus. de quibus unum est de Episcopatus statu. dehinc de tuitione atque mundiburdio ejusdem ecclesie & de omni proprietate ad eandem ecclesiam pertinenti. & de ejus hominibus tam liberis quam & servis nulla judiciaria persona constringendis. nisi coram Advocato quem ipse Episcopus elegerit. Insuper renovamus. & confirmamus. jam habite sedi. Comitatus super pagos Paterga. Aaga. Threversga. Auga. Sorehtfeld dictos. pro decimis nove Corbeie. ad monasterium pertinentibus. & de proprietate clericorum. si quis sine herede illorum abierit. eidem ecclesie concessa. & de tribus mansis in Tuisburcg & in Trutmanna. & de FORESTO quod incipit de Delhna flumine. & tendit per Ardennam. & SINEDI. usque in viam que ducit ad Herisi. Hec igitur omnia que supra scripta habentur. & que illa die tenere & possidere videbatur quando combusta fuit. sepe nominata sedi Paterbrunnensi. in jus proprietarium donamus. & firmissima traditione restauramus. Ea scilicet serie. ut Domnus Retharius memorate sedis venerabilis Antistes omnesque sui successores universa que ad Episcopum aliqua legali datione pertinent. securiter obtineant nostra omniumque nostrorum successorum & omnium mortalium contradictione remota. Et ut hac renovatio. & confirmatio stabilior. cunctis permaneat temporibus. hanc paginam manu propria roboravimus & sigilli nostri impressione insigniri precepimus.

Signum Domni HEINRICI

Regis invictissimi.

Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicapellani recognovi.

Data IIII. Non. April. Anno Dominice Incarn. MIII. Indict. I. Anno vero Domni Heinrichi Reg. I. Actum Quidilingaburg.

Hac ex autographis Paderbornensibus damus, quod subjicimus, exemplar est diplomatis Osnabrugensis.

IN nomine sancte & individue Trinitatis. HEINRICUS di-

vina favente clementia Rex. Noverit omnium fidelium nostrorum industria. qualiter Vir venerabilis Wodilulfus Osnabrugensis videlicet Ecclesia Episcopus nosterque fidelis. Serenitatis nostra clementiam adiens postulavit. ut eidem Ecclesia sua immunitatis & libertatis nostra preceptum fieri mandarem. per quod res & potestates quo suo Episcopo jure debentur. licentius ac plenius habere valuisset. Cujus petitioni ob amorem Domini nostri JESU Christi assensum prebentes insuper decrevimus. & hoc preceptum pro voto ejus. conscribi jussimus. per quod firmiter precipimus. ut sicut S. Ecclesia Clerici per totam Franciam & Saxoniam. & immunitatis tuitione. & antecessorum nostrorum Regum videlicet & Imperatorum auctoritate confirmantur. ita presati Praesulis sedes sancta perpetuo per hoc nostrum preceptum Domino opitulante stabilita consistat eo pacto. ut nullus iudex publicus neque aliqua judiciaria potestas. aut Comites vel Vicecomites sive Missi Domini per tempora discurrentes. loca illius Episcopalis ad placita habenda. vel freda vel parafreda exigenda. aut paratas faciendas. vel fidejussores tollendos. aut servos vel liberos sive Liddones & ceteros. & eos qui censum persolvere debent quod Mandschatt vocatur. ad pontem restaurandum aut corrigendum ullo unquam tempore astringendos ingredi valeant. Liceat etiam in eodem loco Osnabrugensi mercatum habere & monetam publicam instituire. & teloneum seu vectigal inde accipere omni tempore nemine contradicente. Sit quoque licentia presato venerabili Episcopo ejusque successoribus & suo Advocato res predicta Ecclesia cum omnibus quae possidet vel deinceps adquisierit quieto ordine possidere. suasque Ecclesias juste corrigere. & suas causas absque ulla contrarietate ordinare atque disponere. Insuper etiam ad ejusdem Ecclesia quoddam nemus vel forestum intra haec loca situm. Farwinckel. Brutausen. Angarn. Osning. SENETO. Bergeshovel. Drennumeri & Wesfeldumeri. cum omni integritate. in porcis videlicet silvaticis atque cervis omnique venatione. quae sub hanno usuali more ad forestum deputatur. in perpetuum proprietatis usum donavimus ea videlicet ratione. ut nullus contumacia deditus nemus prelibatum nostro scilicet hanno munitum. sine predictae sedis Episcopi vel Pastoris licentia studio venandi vel aliquod hujuscemodi negotium peragendi. sicuti nostri patres & antecessores suis praedecessoribus sanxerunt presumat intrare. Quod si quispiam parvipendens tentaverit. sciat se
tam

tam divina quam & nostra ultionis vindictam incursum. nec non debitum pro delicto in regalem fiscum redditurum. Et ut hoc verius credatur. ac per futura tempora diligentius conservetur. hoc Regia immunitatis insigne manu propria firmavimus. & sigillo nostro imprimi iussimus.

Signum Domni HEINRICI Regis invictissimi.

Egilbertus Cancellarius vice Willigisi Archicapellani recognovit.

Data v. Kal. August. Anno Dominice Incarnationis MII. Indictione XV.

Anno vero Domni Heinrichi Regis primo. Actum Merseburg.

FONS